

Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem Sancti Thomæ Tomvs ...

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Essentiam diuinam, & relationem ita ratione differre, vt conceptus
essentiæ non includatur in conceptu relationis verior opinio fert. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

Postremo nisi essentia diuina includeretur in conceptu relationis, efficeretur, personam diuinam esse compositam, scilicet per intellectum, atque in conceptu relationis repugnat diuinæ simplicitati: ergo necesse est essentiam diuinam formaliter includi in conceptu relationis: sic enim cum illa non componeret, etiam in nostro intellectu: quemadmodum neque ens cum rationibus particularibus prædicamentorum: quia in omni necessario includitur. Quod si essentia in relatione non contineretur, non solum essentia duo distincta, verum etiam quia alterum non includeretur in altero, cum eo necessario tertium aliquid componere.

CAPVT II.

Essentiam diuinam, & relationem ita ratione differre ut conceptus essentia non includatur in conceptu relationis, verior opinio fuit.

Go sane non dubito relationem diuinam ab essentia ita ratione nostra distingui, ut conceptus essentia nullo modo includatur in conceptu relationis, sed relatio apprehendatur à nobis, sicut aliquis modus, vel affectus adueniens essentia, quare idem prorsus existimo de hac propositione *Paternitas est essentia*, quod dixi de illa, *intellectus est voluntas*, disp. 119. c. 2. nimirum in sensu formali esse falsam, & solum in sensu (ut ait) identico cedendam. Hæc sententia fere eodem modo atque illa de attributis, probanda est. In primis autem essentia diuina non potest comparari cum relatione, sicut ratio entis cum ratione particulari. Nam ut dicebamur disp. 114. c. 2. ratio entis non est vna communis omnibus rationibus particularibus: sic enim esset vniuersalis & vniuersa; sed sola vox est communis, proxime significans decem rationes particulares prædicamentorum, substantiam quidem simpliciter, alias vero cum additamento: quia non sunt simpliciter entia, sed entis entia, ut docet Arist. lib. 7. meta. c. 1. & lib. 9. c. 1. & ita 4. metaph. c. 2. docet ens eodem modo dici de omnibus entibus sicut sanus de omnibus sanis. Numerata autem inter sana medicinam, & vinum, inter entia autem numerat etiam priuationem: quis autem dicat esse vnam rationem communem ad omnia sana, & ad ens, & priuationem, quare ens substantia nihil magis expresse significat, quam, *Substantia*: si vero ratio entis esset communis abstracta à multis, maneret sine dubio rationes particulares entium, in quibus ratio entis non includeretur; sicut manent in animalibus rationes particulares, abstracta ratione communi animalis. Nam si nulla ratio particularis maneret sine ente, quomodo posset aliquid ab inferioribus abstrahi? Idem enim aliquid abstrahitur, quia manet aliquid inferius, ut differentia sine illa ratione communi. Et eundem quemadmodum in reali abstractione vnius ratione per rationem vnum debet manere sine abstractione: sic autem ita distingueretur ratio entis à rationibus particularibus, sicut animal à rationali: ut non includeretur in earum conceptu. Quo fit, ut non dicamus, animal abstrahi ab homine, & e quo, quia in eis semper manet, etiam per rationem, sed ab aliquo hominis, & equi nempe à differentijs eorum, ita ut abstractione dissoluatur equus & homo, & quoties fit abstractio vnius communis à pluribus particularibus, hoc modo fieri debet. Quare cum nulla ratio communis entis aut

accidentis abstrahi possit, quæ non maneat in modis intrinsecis inferiorum, sequitur nomina analogica non significare vnum conceptum communem, sed proximè ipsa analogata, ut optimè docuit Caietan. 3. tom. opusculorum tractat. 5. Atqui essentia diuina non potest conferri cum relationibus, sicut ratio analogicè significata cum particularibus, quia verè est vna tota in multis, non quidem communis ratione, conceptu, sicut est animal: sed re ipsa, impossibile autem est, concipere essentiam communem tribus, quin in singulis particularem rationem concipiamus, quæ in suo conceptu non includat essentiam: sicut non possumus rationem generis cogitare communem, quin etiam intelligamus rationes peculiare specifice, quibus communis sit, in quarum conceptu non includatur, quales sunt differentia: ergo essentia non se habet ad relationes sicut ens ad entia particularia.

Secunda ratio: Paternitas, & quævis relatio concipitur à nobis, ut aliquid adueniens deitati: ergo non intelligitur, ut includens eam formaliter in suo conceptu, sic enim non diceretur, nec intelligeretur, ut ei adueniens, sed, ut eadem se cum in diuise trahens.

Tertia ratio: Ita concipitur relatio aduenire essentia, ut eam determinet, at impossibile est, intelligi relationem ad modum determinatæ essentia, si eam in suo concludit conceptu, id enim quod determinatur, non continetur in conceptu determinatæ, ut inductione constat in rebus creatis, cumque relatio diuina à nobis apprehendatur instar aliarum formarum, quæ in rebus creatis determinat id, quod commune est; fit, ut concipi debeat extra illam id, quod per eam determinatur, hoc autem est essentia, ergo relatio non complectitur in suo conceptu essentiam. Affertur tamen aduersarij exemplum entis, & modorum intrinsecorum, quibus determinatur, in quibus nihilominus essentialiter includitur. Sed, ut supra notauimus, exemplum futile est, quoniam ens non significat rationem communem, quæ per particulares determinetur, sed solum nomen est commune; hic autem essentia est verè communis & relationes sunt particulares, quibus nostro modo intelligendi determinatur.

Quarta ratio: Si essentia includeretur formaliter in conceptu relationis, hæc esset vera propositio formaliter, *Paternitas est essentia*, seu diuinitas, sicut hæc, *substantia est ens*, ut aduersarij fatentur: rectè ergo sequeretur, *Ergo Deus Paternitate intelligitur*, & similia hoc modo. *Pater essentia intelligitur*, *Paternitas est essentia*, ergo *Pater paternitate intelligitur*, tunc ultra, *Pater eo, quo intelligitur, est sapientia*, sed intelligitur paternitate, ergo paternitate est sapientia. Idem diceremus de Verbo scilicet, eo esse sapientiam, quo est verbum, quod est contra doctrinam Augustini 7. de Trinitate, cap. 2. quod si essentia est de conceptu relationis, erunt etiam attributa, quare eodem modo erit formaliter vera hæc propositio, *Paternitas est intellectus*, sicut illa, *Paternitas est essentia*, ex qua idem omnino sequeretur. Neque obiter soluitur, quod essentia est terminus communis, & vniuersalis, non potest esse medium in syllogismo exposito, quia reuera prædictus syllogismus non est expositus, nec terminus, *Essentia*, ponitur omnino singulariter, sed communiter, ac si distribueretur in maiori propositione, ut sensus sit; *Essentia*

Secunda ratio.

Tertia ratio.

Solutio quadam refellitur. 6.

Quarta ratio.

Augustinus.

Essentia

in qualibet persona, & quolibet modo se habeat, intelligitur: deinde in minori sumitur particulariter, & ita seruat formam syllogisticam, *Darij*, quæ negari non potest.

Quinta ratio: Si relatio formaliter includit essentiam, sequeretur personam non constitui relatione, quia persona nihil aliud est, quam essentia relatione determinata, & contracta: id autem ipsum esset relatio, siquidem includeret essentiam, sed persona non constituitur persona: ergo nec relatione: & ita Pater, qui est persona, non constitueretur paternitate: nisi diceremus, aliquid significari nomine patris, & in eius includi conceptu, quod non includeretur in paternitate.

*Aduersa-
riorum so-
lutio.*

Respondent tamen nonnulli patrem & paternitatem non ideo differre, quia aliquid continetur in conceptu vnius, quod non includatur in conceptu alterius: sed quia diuerso modo significantur nomine concreto & abstracto: ob quam diuersitatem significationis Pater, & paternitas non sunt synonyma: diuersus ante modus significandi in hoc consistit, primum, ut nomine concreto, Pater, significetur paternitas, non utrumque, sed cum effectu formali facienti subsistere incommunicabiliter, qui non significatur nomine abstracto, Paternitas: deinde, quia per concretum nomen magis expresse significatur essentia cum relationibus, quam per nomen abstractum, sicut ergo definitio, & definitum non sunt synonyma, quia idem nomine definitionis magis distincte significatur, quam nomine definiti: sic etiam paternitas & pater non erunt synonyma, siquidem nomine concreto distinctius essentia significatur.

8.

*Reijetur
in formula.*

Sed hæc effugia præcludere non est difficile; primum quidem, si paternitas in suo conceptu directe, & essentialiter continet essentiam, non potest non illam includere addito peculiari modo incommunicabiliter subsistendi, quia ipsa paternitas est ratio personæ, & proprietates, quæ incommunicabiliter subsistit, & ultimo terminatur: essentia igitur non completa, & quasi definita intelligitur iam subsistens incommunicabiliter, quare tam nomine abstracto, quam concreto concipitur relatio ipsa, & proprietates cum effectu formali subsistendi incommunicabiliter.

*Pater non
constituitur
paterni-
tate, si dis-
tinguitur in
suo modo
significandi.*

Tum etiam, tamen magis distincte significaretur nomine concreto idem, quod nomine abstracto denotatur, sicut definitione idem magis exprimitur, quam nomine definiti, nihilominus si alio modo non differrent paternitas, & pater, quamuis non essent synonyma, sicut reuera non sunt, definitio, & definitum, dici tamen nullo modo posset patrem constitui paternitate, sicut neque definitio dicitur constitui definito, vel contra. Oportet igitur maiorem distinctionem in nostro conceptu assignare, id quod nullo modo fieri potest, nisi dicamus, in conceptu paternitatis conceptum essentia non contineri.

*Confirmatur
obser-
uatione im-
pugnatur.*

Ad hæc, ut dicebamus supra dis. 119. cap. 2. de attributis eodem modo, quo de relatione, & persona philosophandum est, nempe, si relatio idem significat confusè, sicut definitum, quod persona distincte, sicut definitio, sequitur cum nos apprehendimus personam, cuius conceptus est magis distinctus apprehendere relationem, & essentiam, ut duo distincta, & utrumque de ratione personæ, ex hoc autem sequitur, relationem concipi distincte, tanquam alteram partem personæ, &

essentiam tanquam alteram, ergo relatio, & persona ratione nostra differunt pliusquam distincte, & definitum, nec in relationis conceptu includitur essentia, siquidem relatio cum essentia ut duo apprehenduntur ad constitutionem personæ, si ergo distincte concipiatur utrumque, & persona, & relatio etiam in nostro conceptu diuersa sunt, & persona includit essentiam, quam non includit relatio, concludamus ergo, in conceptu relationis diuinæ, essentiam Dei non comprehendere, etiam si relatio præter rationem, ad, habeat quoque rationem, in, quia illud, in, non est quid absolute, tum, sicut est essentia, ut in solutionibus argumentorum dicemus.

CAPVT III.

Diluuntur argumenta prioris opinionis.

Ad primum igitur argumentum Henrici respondetur, relationem quidem inesse subiecto, ut videmus in creaturis, in Deo autem concipi ad modum inherens, & ita vnicuique relationi suo modo conuenire rationem, in, & rationem, ad, hoc est, aut realiter aut nostro modo concipiendi, verum ratio illa, in, non est absoluta, ut falso supponit Henricus, sed aut abstractitur ab absoluta & respectiua, si vera est sententia, quæ affirmat, dari conceptum communem omnibus prædicamentis accidentis, aut quod verius ego puto, est eadem cum ratione ad, neque ab ea diuersa, nisi solo nomine, eo quod accidens, sicut ens, analogice de nouem prædicamentis dicitur, & ita ratio, in, proxime significet nouem rationes prædicamentorum, ut disputat. 114. cap. 2. dictum est, quæ de causis diximus, rationem, ad, sine ratione, in, nullo modo cogitari posse. Sic ergo relatio diuina nostro more intelligendi concipitur ut quid inherens essentia, & inde dicitur habere rationem, in, sed cum intelligatur ut inherens essentia, non potest includere in suo conceptu ipsam essentiam, ut probatum est, nec ratio illa, in, diuinæ relationis esse potest essentia diuina, sed aliquid præter eam in nostra cogitatione, sicut de reliquis attributis diximus disput. 116.

Secunda ratione contendebant aliqui, eodem modo probare, in conceptu attributorum essentiam Dei comprehendere, ut vidimus disput. 119. cap. 1. ad eam vero eodem modo nunc respondemus, sicut in ea disputatione cap. 3. nempe relationem concipi à nobis, neque ut Deum ipsum, neque ut creaturam, neque ut à se, neque ut ab alio, sed ut aliquem modum Deitatis, quo redditur vicino incommunicabilis, & subsistens, qui licet re ipsa sit à se, & sit ipse Deus, à nobis non cogitatur à se, nec ut Deus, cum ratione distinguitur ab essentia. Et quamuis formaliter loquendo illa non prædicemus de essentia, nec dicamus esse ipsam Deum, nec ipsam Deitatem, nihilominus non dicimus, nec affirmare, imo nec cogitare possumus, ipsam esse creaturam, & ab alio, ut enim hoc affirmamus aut cogitare possemus, non satis esset, ipsam cogitare ut aliquid distinctum à Deitate, & ipsa adnotari, sed oporteret recipere ipsam esse ab alio, sicut à causa, id enim ea propositio significat.

Ad 3. argum. dicimus, essentiam aut personam diuinam esse quidem compositam, non ex parte rei, sed per intellectum, sicut etiam per intellectum dicitur constituta, non autem re ipsa, neque hoc aliquid derogare eius simplicitati. Eodem modo